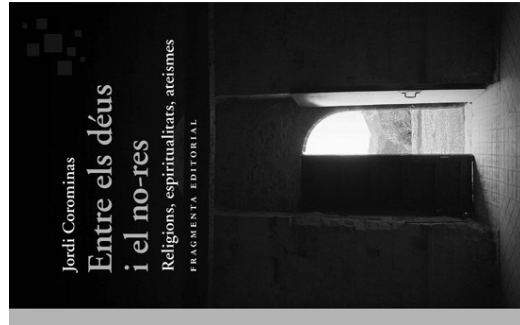

JORDI COROMINAS *Entre els déus i el no-res. Religions, espiritualitats, ateïsmes.*

Barcelona: Fragmenta, Barcelona, 2023

Josep Otón

L'autor d'aquest interessant treball, en Jordi Corominas (Balsareny, 1961), és doctor en filosofia. Ha treballat a la Universitat Centreamericana de Nicaragua i d'El Salvador. En aquesta última va dirigir el doctorat de filosofia iberoamericana. És professor a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona i codirector de la revista *Perifèria*. Està especialitzat en el pensament de Xavier Zubiri i en el desenvolupament d'una filosofia de la religió en l'òrbita de la fenomenologia que permet una renovada comprensió dels elements més originaris del cristianisme.

Entre les seves publicacions destaquen: *Identidad y pensamiento Latinoamericano; Ética primera, aportación de X. Zubiri al debate ético contemporáneo; Xavier Zubiri: la soledad sonora i Zubiri y la religión*.

El títol de l'obra, *Entre els déus i el no-res*, ens remet a qüestions com si és possible viure sense creure en res, si els ateuos realment no creuen en res, si pot haver-hi una espiritualitat atea o si la indiferència religiosa és una perspectiva vital tan legítima com les proposades creients.

Al seu torn, el subtítol, *Religions, espiritualitats, ateïsmes*, fa referència a la necessitat d'aclarir el significat de termes com espiritualitat, religió o no creient, atès que, segons quina sigui la definició atorgada, podríem considerar que el budisme originari no seria una veritable religió o bé que la ciència o la política poden esdevenir substituïts del fenomen religiós en la societat actual.

En tot cas, el desig profund de l'ésser humà d'accedir a una transcendència que desbordi la seva existència individual sovint s'ha vehiculat a través de la saviesa acumulada per la successió

de generacions que han explorat el territori de l'Inefable. Les tradicions religioses són hereves d'aquesta saviesa i ens proporcionen rutes que pretenen ajudar-nos a transitar vers l'Absolut. Ara bé, massa sovint, aquestes rutes han esdevingut rutines que han traït la seva raó de ser.

Per fugir d'aquest encotillament, en la societat postmoderna, molts opten per cercar vies alternatives, més en sintonia amb les seves preferències. Si les religions han estat enteses com a fenòmens gairebé autoreferencials, en plena crisi de les institucions poden ser percebudes com un conglomerat d'ofertes que el consumidor tria i combina segons el seu caprici. Seria «la religió a la carta» o bé, en paraules del mateix Corominas, «la religió líquida».

En aquest sentit, podríem dir que l'autor ens ofereix amb aquest llibre una mena de topografia de les creences. Si continuem amb el símil de la cartografia, en la societat fragmentària o líquida sovint estem acostumats a seguir les indicacions d'eines tecnològiques com el GPS, una aplicació informàtica dissenyada per conduir-nos pas a pas fins al lloc desitjat. Ara bé, per més que ens marca amb un prou encert un trajecte, de vegades ens oblidem de la visió general del territori. Precisament en aquest context postmodern es fa més necessari que mai disposar d'un mapa de les creences; d'una visió global, de conjunt, enciclopèdica, del fet religiós. Jordi Corominas, bon conxeador de l'experiència religiosa tant des de la recerca intel·lectual com també existencial, contribueix a aquest propòsit amb el seu llibre. Aporta una eina de reflexió força moderna –és a dir, unitària– que contrasta amb la fragmentació característica de la crisi dels grans relats.

L'autor utilitza conceptes provinents de les ciències de la religió per dibuixar un quadre general de l'experiència humana en relació amb la transcendència. Primer de tot, com a bon cartògraf social, defineix el que podríem denominar els «accidents geogràfics» d'aquest mapa: creença, religió, espiritualitat, símbol, mite, ritus... Tot seguit, descriu les grans rutes que ha transstat la humanitat, és a dir, les tradicions religioses, al llarg de la seva història i en els diversos indrets del planeta.

En aquesta descripció s'inclou l'ateïsmes com a opció propositiva, ja que no es tracta d'una simple reacció en contra de les creences religioses, una resposta dels «descreguts», sinó que aporta les seves pròpies rutes. Per això, es distingeixen diverses menes d'ateïsmes: des del vinculat a determinades religions, fins al nascut de l'humanisme, de l'esperit científic o el que ha estat l'instrumentalitzat pels interessos polítics.

El llibre està sòlidament argumentat, atès que es fonamenta en un gran coneixement de la història de les religions així com de l'obra dels autors més rellevants de la filosofia de la religió. Aquesta erudició queda molt ben reflectida en un interessantíssim annex final que recopila més d'una cinquantena de textos provinents de les tradicions religioses i també de pensadors emblemàtics en aquest àmbit. Un text molt ben redactat i de lectura agradable que convé llegir i consultar per orientar-nos en la diversitat del món de les creences.